

**159. Bijbelstudie over
BILEAM DE ZOON VAN BEOR
BIL'AM BEN B'OR
בלעם בן־בעור**

Deel 4: De leer van Bileam

In deze vierdelige bijbelstudiereeks behandelen wij de parasha בלק Balaq [Balak], d.w.z. במדבר B'mid'bar [Numeri] 22:1 t/m 25:9. In de hoofdstukken 22, 23 en 24 zagen wij dat Balaq, de koning van Moab, de tovenaars en waarzeggers Bil'am [Bileam] had ingehuurd om het volk Israël te vervloeken, maar dat de Eeuwige tot drie keer aan toe de vervloeking veranderde in een zegen. Telkens weer werden de B'nei Yisra'el [de kinderen Israëls] daaraan herinnerd: *“Een Ammoniet of Moabiet zal niet in de gemeente van de Eeuwige komen; zelfs hun tiende geslacht zal nimmer in de gemeente van de Eeuwige komen, omdat zij u bij uw uittocht uit Egypte op de weg niet met brood en water tegemoet gekomen zijn, en omdat zij tegen u Bil'am, de zoon van B'or [Beor], uit Petor in Mesopotamië, gehuurd hadden om u te vervloeken. Maar de Eeuwige, uw G'd, heeft naar Bil'am niet willen luisteren en de Eeuwige, uw G'd, heeft de vloek voor u in een zegen veranderd, omdat de Eeuwige, uw G'd u liefhad.”* (דברים D'varim [Deuteronomium] 23:3-5). *“Toen maakte Balaq, de zoon van Tzipor [Sippor], de koning van Moab, zich op en streed tegen Israël. Hij ontbood Bil'am, de zoon van B'or, om u te vervloeken. Maar ik wilde naar Bil'am niet horen, zodat hij u integendeel gezegend heeft. Zo redde ik u uit zijn macht.”* (יהושע Y'hoshua [Jozua] 24:9-10). *“Te dien dage werd uit het boek van Moshe [Mozes] voorgelezen ten aanhoren van het volk, en men vond daarin geschreven, dat geen Ammoniet of Moabiet ooit in de gemeente G'ds mocht komen, omdat zij de Israëlieten niet met brood en met water waren tegemoet gekomen en tegen hen Bil'am gehuurd hadden om hen te vervloeken; maar onze G'd veranderde de vervloeking in een zegen!”* (נחמיה N'chem'ya [Nehemia] 13:1-2). *“Mijn volk, gedenk toch wat Balaq, de koning van Moab, beraamde en wat Bil'am, de zoon van B'or, hem antwoordde.”* (מיכה Micha [Micha] 6:5). Bil'am kon niets anders zeggen dan wat de Eeuwige in zijn mond legde, en zo werd de vervloeking keer op keer door Hem veranderd in een zegen. Zodoende toch wel een happy end ofwel eind goed, al goed! Dus in principe zou dit vierde deel van deze studiereeks helemaal niet nodig hoeven te zijn, want in het laatste vers van hoofdstuk 24 lazen we de vorige keer, dat Bil'am en Balaq allebei onverrichter zake weer naar huis gingen na de drie mislukte pogingen om Israël te vervloeken. Daarmee had de parasha Balaq bijgevolg eigenlijk moeten eindigen. Het lijkt derhalve onlogisch dat de daaropvolgende parasha Pin'chas niet al bij vers 1 van hoofdstuk 25 begint, maar pas bij vers 10, terwijl er zowel over Balaq alsook over Bil'am in de eerste negen verzen helemaal niet meer gesproken wordt. Waarom behoren deze verzen dan nog wel tot de parasha Balaq? Wat is de reden daarvoor? Wel, laten we dit tekstgedeelte daarom eens nader bekijken:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 25:1-9

“Terwijl Yisra'el [Israël] in Shitim [Sittim] verbleef, begon het volk ontucht te plegen met de dochters van Moab. Dezen nodigden het volk tot de slachtoffers van haar goden en het volk at daarvan en boog zich neer voor haar goden. Toen Israël zich aan Ba'al-P'or [Baäl-Peor] gekoppeld had, ontbrandde de toorn van de Eeuwige tegen Israël. En de Eeuwige zeide tot Moshe [Mozes]: Neem al de oversten van het volk en hang hen in het openbaar op voor de Eeuwige, opdat de brandende toorn van de Eeuwige zich van Israël afwende. Toen zeide Moshe tot de richters van Israël: Ieder dode diegenen onder zijn mannen, die zich aan Ba'al-P'or gekoppeld hebben. En zie, een der Israëlieten kwam een Midjanitische bij zijn broeders brengen ten aanschouwen van Moshe en van de gehele vergadering der Israëlieten, terwijl dezen weenden aan de ingang van de tent der samenkomst. Toen Pin'chas [Pinechas], de zoon van El'azar [Eleazar], de zoon van de priester Aharon [Aäron], dat zag, stond hij midden uit de vergadering op en nam een

speer in zijn hand; toen hij de Israëlitische man tot in het vertrek achterhaald had, doorstak hij hen beiden, zowel de Israëlitische man, als de vrouw, in het onderlijf. Toen hield de plaag over de Israëlieten op. Het getal van hen die aan de plaag gestorven waren bedroeg vierentwintigduizend.”

Deze negen verzen sluiten op geen enkele wijze aan bij de drie voorafgaande hoofdstukken die samen met hen de parasha Balaq vormen. Wat hebben Balaq en Bil'am hiermee te maken? De Eeuwige heeft de vervloekingen van Bil'am veranderd in een zegen, maar van een zegen is hier niets meer te bespeuren. Integendeel! Het volk waarvan Bil'am in hoofdstuk 24 vers 21 gezegd heeft dat de Eeuwige daarin geen ongerechtigheid zag en haar zonden niet aanrekende, maakte zich nu op grote schaal schuldig van afgoderij en zowel geestelijke alsook lichamelijke hoererij. Degene die daar een einde aan maakte was Pin'chas, de zoon van El'azar. Het zou derhalve niet meer dan logisch zijn, dat de parasha die zijn naam draagt ook met zijn optreden zou beginnen en niet pas daarna. Om te begrijpen wat de reden is waarom deze negen verzen desondanks deel blijven uitmaken van de voorgaande parasha en daarmee in verband gebracht worden met Bil'am moeten we goed tot ons door laten dringen wat hier precies aan de hand was en de diverse aspecten van dit verhaal analyseren. Hoe was het mogelijk, dat de soldaten van het machtige Israëlitische leger die door de Moabieten zo gevreesd waren, ontucht konden plegen met de dochters van Moab? Er wordt hier niet gesproken over verkrachtingen, maar over het plegen van ontucht. Dat wil dus zeggen, dat het initiatief uitging van de Moabitische meisjes. Dat blijkt vooral uit vers 2 waarin staat, dat deze meisjes hen ook uitnodigden om aan de offerplechtigheden ter ere van hun afgoden deel te nemen, hetgeen ze daadwerkelijk deden. Waar haalden de Moabitische meisjes het lef vandaan om hun vijanden uit te nodigen terwijl we in vers 3 van hoofdstuk 22 gelezen hadden, dat de Moabieten buitengewoon bang waren voor de Israëlieten? Waren ze opeens niet meer bang voor hen omdat ze hen niet meer als vijanden, maar als vrienden zagen? Werden ze opeens allemaal verliefd op elkaar dat ze massaal met elkaar naar bed gingen? Waren de uitnodigingen om aan hun offerfeesten deel te nemen een onschuldige uiting van gastvrijheid of zat daar meer achter? Gebruikten ze hun lichamen als wapens en dienden de erotische offerfeesten als slimme oorlogsstrategie? Hoe dan ook. De Moabitische meisjes moeten wel heel erg mooi en aantrekkelijk geweest zijn, want met hun verleidingen hadden ze in elk geval hun doel bereikt. De dappere Israëlieten haptten maar al te gretig toe en lieten zich letterlijk door de tempel hoeren ontwapenen. Niet alle Israëlieten, maar helaas toch wel velen van hen lieten zich verlokken om de Ba'al van de P'or te aanbidden en te vereren. Hieraan zien we dus duidelijk, dat hoererij en afgoderij samen gepaard gingen, want hoererij in de geestelijke wereld voert tot hoererij in de natuurlijke wereld en andersom. Zelfs de grote koning Sh'lomo [Salomo] liet zich later door zijn beeldschone heidense vrouwen tot de afgodendienst verleiden. In קהלת Qohelet [Prediker] 7:26 schreef hij: *“Ik ontdekte iets dat bitterder is dan de dood: een vrouw die tot ontucht wil verleiden; zij is een valstrik en een vangnet! Wie met G'd leeft, ontsnapt daaraan, maar zondaren raken wel in haar web verstrikt!”* (Het Boek). Deze ontucht, waartoe vele mannen van Israël zich lieten verleiden, maakte niet alleen deel uit van de eredienst voor Ba'al P'or, maar alle afgoden, en niet alleen in het Midden-Oosten, maar zelfs hier in Europa! Daarom was de tempelprostitutie o.a. ook bij de Grieken en de Romeinen en vast onderdeel van hun religieus systeem. Niet voor niets riep Sha'ul [Paulus] de gelovigen in Korinthe nadrukkelijk op, geen ontucht te plegen en niet deel te nemen aan de heidense offermaaltijden zoals de Israëlieten, die zich door de Moabitische meisjes daartoe lieten verleiden: *“Dien geen afgoden, zoals een deel van hen, over wie geschreven staat: Het volk ging zitten om te eten en te drinken en het stond op om te dansen. Laten we geen ontucht plegen, zoals een aantal van hen, want daardoor stierven er op één dag drieëntwintigduizend!”* (1 Korinthiërs 10:7-8, NBV). U zult zich nu waarschijnlijk terecht afvragen waarom Sha'ul hier een ander aantal noemt dan de Tora. Tussen beide getallen zit er een verschil van 1000 doden! Daar is door theologen uiteraard goed over nagedacht, maar een eensluidend antwoord is er niet. Sommigen zeggen dat er misschien een fout zat in de Griekse vertaling die Paulus in zijn bezit had. Anderen zeggen dat hij de tekst uit het hoofd geciteerd heeft en zich waarschijnlijk in het aantal vergist heeft. Weer anderen zeggen, dat zowel de vierentwintigduizend die volgens de Tora gestorven zijn alsook de drieëntwintigduizend waar Paulus het over heeft niet kloppen omdat beide getallen afgerond zijn, en dat het daadwerkelijke aantal ergens daartussen moest

liggen. Persoonlijk denk ik, dat beide getallen wel kunnen kloppen en dat ze niet per se in strijd met elkaar hoeven te zijn. Het zou namelijk best nog wel eens kunnen zijn, dat Sha'ul slechts het aantal van de overspelige Israëlieten noemde die meteen ter plekke werden gedood, maar dat de rechters die Moshe daarvoor had aangesteld, op de volgende dag nog doorgingen met het terechtstellen van allen die zich schuldig hadden gemaakt aan de verering van de Ba'al P'or omdat de executies op klaarlichte dag moesten worden uitgevoerd en dat er dientengevolge in de Tora dus het totale aantal doden genoemd wordt van beide dagen. Tot deze conclusie kom ik tenminste als ik de beide teksten naast elkaar leg en met elkaar vergelijk. Sha'ul schrijft in 1 Korinthiërs 10:8 immers: *"Het gevolg was dat op één dag drieëntwintigduizend mensen de dood vonden!"* (Groot Nieuws Bijbel) en in Numeri 25:9 lezen wij: *"Zo werd de straf tot staan gebracht, maar pas nadat vierentwintigduizend mensen waren gestorven!"* (Het Boek). Wat Balaq met zijn pogingen, Israël door Bil'am te laten vervloeken niet voor elkaar kreeg, is de meisjes van Moab en Midjan met hun verleiding tot ontucht en afgoderij bijna gelukt, namelijk dat de Eeuwige Zich tegen Zijn eigen volk keerde en het volledig weggevaagd zou hebben als Pin'chas niet had ingegrepen. Zo was Pin'chas eigenlijk de held van dit verhaal, waardoor het logischer zou zijn als deze negen verzen het begin van de parasha Pin'chas zouden vormen. En toch sluiten ze juist de parasha Balaq af. Dit roept opnieuw de vraag op wat daar de reden voor zou zijn. Daar kom ik straks op terug. We gaan verder met de verzen 16 t/m 18 van hetzelfde hoofdstuk:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 25:16-18

"De Eeuwige nu sprak tot Moshe [Mozes]: Behandelt de Midjanieten als vijanden en doodt hen, want zij hebben u vijandig behandeld met de listen die zij tegen u bedacht hebben ten aanzien van P'or en ten aanzien van Koz'bi, de dochter van de Midjanitische vorst, hun zuster, die gedood is ten dage van de plaag ter oorzaak van P'or."

In deze verzen heeft de Eeuwige het over de Midjanieten, terwijl we in vers 1 gelezen hebben dat het de Moabitische meisjes waren, die de Israëlieten verleid hadden tot het plegen van ontucht en afgoderij. Toch zijn deze teksten niet tegenstrijdig, want in hoofdstuk 22 hebben we gezien, dat de Midjanieten met de Moabieten samenspannen tegen Israël. Dat hadden ze beter niet kunnen doen, want daarmee riepen ze G'ds toorn over zichzelf uit. Ze hoefden eigenlijk helemaal niet bang te zijn voor de Israëlieten, want die waren helemaal niet van plan om de Midjanieten aan te vallen. Ze waren immers niet vergeten dat Moshe [Mozes] gastvrij werd ontvangen toen hij voor de Farao moest vluchten. Ook waren zij niet vergeten dat Tzipora [Sippora], de vrouw van Moshe, een Midjanitische was en dat zijn schoonvader Yit'ro [Jetro] zelfs de priester van Midjan was. Nee, de Israëlieten hadden destijds geen enkele reden om de Midjanieten als vijandig te bejegenen. Nu natuurlijk wel! Tot het moment dat ze zich samen met de Moabieten tegen de Israëlieten keerden, werden ze door hen juist als vrienden beschouwd, maar nu zei de Eeuwige zelf tegen Moshe: *"Behandel de Midjanieten als jullie vijanden en dood hen, want zij hebben jullie als hun vijanden behandeld door sluwe plannen tegen jullie te smeden!"* (Nieuwe Bijbelvertaling). Het Boek: *"Vernietig de Midjanieten, want zij zijn uw vijanden en hebben u met hun listen tot afgodenverering en zonde verleid!"* Enkele hoofdstukken verder voerde Moshe het bevel van de Eeuwige uit:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 31:7-9

"En zij trokken ten strijde tegen Midjan, zoals de Eeuwige Moshe [Mozes] geboden had, en doodden allen die van het mannelijk geslacht waren. Behalve degenen, die onder hen verslagen werden, doodden zij ook de koningen van Midjan: Evi [Ewi], R'qem [Rekem], Tzur [Sur], Chur [Hur] en Reva [Reba], de vijf koningen van Midjan; ook Bil'am [Bileam], de zoon van B'or [Beor], doodden zij met het zwaard. En de Israëlieten namen de vrouwen van Midjan gevangen en hun kinderen; en al hun vee, al hun have en hun gehele vermogen maakten zij buit."

In vers 7 staat weliswaar, dat de Israëlieten alle Midjanieten van het mannelijk geslacht hadden gedood, maar ik denk, dat we dit niet zo letterlijk moeten nemen, want in de dagen van Gideon trokken de Midjanieten samen met de Amalekieten en andere stammen van het oosten opnieuw tegen de Israëlieten ten strijde (שׁוֹפְטִים Shof'tim [Richteren] 6:3 t/m 8:). De vijf Midjanitische

koningen, die door het leger van Moshe gedood werden, waren overigens dezelfde, die in **בְּמִדְבָּר** B'mid'bar [Numeri] 22:4 'de oudsten van Midjan' genoemd werden. Eén van deze Midjanitische vorsten, Tzur [Sur], was volgens hoofdstuk 25 vers 15 de vader van prinses Koz'bi [Kozbi], die in vers 8 tezamen met haar Israëlitische minnaar Zim'ri [Zimri], de zoon van Salu, door Pin'chas [Pinechas] werd gedood. Naast de vijf koningen van Midjan en hun strijders werd ook Bil'am [Bileam], de hoofdpersoon van deze studiereeks, gedood. Dit wordt ook in **יְהוֹשֻׁעַ** Y'hoshua [Jozua] 13:20-22 nadrukkelijk vermeld in de beschrijving van het grondgebied, dat na de verovering van het land aan de stam R'uven [Ruben] werd toegewezen: *"...en voorts alle steden der hoogvlakte en het gehele rijk van Sichon, de koning der Amoriëten, die te Chesh'bon regeerde; hem had Moshe [Mozes] verslagen tegelijk met de vorsten van Midjan: Evi [Ewi], R'qem [Rekem], Tzur [Sur], Chur [Hur] en Reva [Reba], vazallen van Sichon, inwoners des lands. Ook Bil'am [Bileam], de zoon van B'or [Beor], de waarzegger, hadden de Israëliëten met het zwaard gedood, tegelijk met degenen, die zij versloegen!"* Deze tekst roept vragen op! Hoe kon Bil'am samen met de Midjanitische koningen gedood worden? In Numeri 24:25 hebben we toch gelezen dat hij naar zijn eigen land terug gegaan was nadat hij zijn laatste profetie aan Balaq verteld had? Hoe kwam hij dan bij de Midjanieten terecht? Bevond hij zich nog steeds op weg naar huis of was hij inmiddels al thuis en is gewoon teruggekomen? En waarom moest ook hij omgebracht worden? Hij, die in zijn zegenspreuk in Numeri 23:10 nog de wens koesterde, te mogen sterven als een van de Israëliëten en dat hij zijn einde mocht vinden bij dat rechtvaardige volk, werd juist door hen met het zwaard gedood! Waarom? Hij heeft hen toch niet vervloekt, maar juist gezegend? Wat heeft hij gedaan waarmee hij deze gruwelijke dood verdiend zou hebben? Het antwoord op deze vraag vinden wij iets verderop in de verzen 14 t/m 16 van hetzelfde hoofdstuk:

בְּמִדְבָּר B'mid'bar [Numeri] 31:14-16

"En Moshe [Mozes] werd toornig op de aanvoerders van het leger, op de oversten over duizend en de oversten over honderd, die van de krijgstoet kwamen, en Moshe zeide tot hen: Hebt gij allen die van het vrouwelijk geslacht zijn laten leven? Zie, dezen waren op raad van Bil'am [Bileam] voor de Israëliëten aanleiding om trouwbreuk te plegen tegen de Eeuwige ter oorzaak van P'or [Peor], zodat de plaag kwam onder de vergadering van de Eeuwige."

De Israëlitische legeraanvoerders hadden wel alle Midjanitische koningen en soldaten gedood, maar de vrouwen en kinderen lieten zij in leven. Op zich lijkt dat wel humaan, maar in dit geval was het blijkbaar een fout om de vrouwen te sparen, want juist zij waren het, die de Israëliëten bij de P'or ertoe verleid hadden, ontucht met hen te plegen en de Ba'al te vereren. Juist zij waren het die de Israëliëten hadden aangezet tot afgoderij en ontrouw aan de G'd van Israël en zij waren de oorzaak van de straf die aan vierentwintigduizend Israëliëten het leven had gekost. En op wiens aanraden deden ze dit? Op het aanraden van Bil'am! Hij was het, die hen de raad gaf die ze maar al te graag hadden opgevolgd! Het blijkt namelijk, dat hij Israël's zwakke plek ontdekt had: de relatie tussen de Eeuwige en Zijn volk! Als het hem zou lukken deze relatie ernstig te verstoren, dan zou Israël kwetsbaar worden. Hij wist immers dat de Israëliëten zelfs door het grootste en sterkste leger niet te verslaan waren omdat de Eeuwige voor hen streed. Ook had hij inmiddels ondervonden dat de G'd van Israël een vervloeking van Zijn volk nooit zou toelaten en daarom adviseerde hij de Moabitische koning Balaq en zijn Midjanitische bondgenoten, hun beeldschone vrouwen en meisjes in te schakelen om de mannen van Israël te doen zondigen voor de Eeuwige door hen tot ontucht en afgoderij te verleiden. Volgens de Midrash sleepte Bil'am door dit sluwe advies alsnog zijn vorstelijke beloning binnen, die Balaq hem beloofd had. Nu snappen we waarom de eerste negen verzen van hoofdstuk 25 nog deel uitmaken van de parasha Balaq, want Bil'am had blijkbaar toch nog een andere mogelijkheid gevonden om zijn oorspronkelijke opdracht, Israël in het verderf te storten, alsnog uit te kunnen voeren. En daarin is hij ten dele geslaagd, maar gelukkig was Pin'chas nog net op tijd om het ergste te voorkomen. Dat Moshe vervolgens het bevel gaf, alle Midjanitische vrouwen die ooit met een man hebben geslapen te doden en alleen de meisjes te laten leven die nog maagd waren, was niet alleen bedoeld als straf voor hetgeen ze gedaan hadden, maar vooral ook om daarmee te voorkomen dat ze de mannen van Israël wederom tot ontucht en afgoderij zouden

verleiden. Helaas is hij daarin niet geslaagd, want velen hebben dit listige plan van Bil'am, dat in Openbaring 2:14 door Yeshua zelf 'de leer van Bil'am' genoemd wordt, later overgenomen en toegepast, waardoor G'ds volk keer op keer daarover gestruikeld was en tot op heden nog steeds daarmee geconfronteerd wordt.

חִזְיוֹן Chizayon [Openbaring] 2:14

“Maar Ik heb enkele dingen tegen u: dat gij daar sommigen hebt, die vasthouden aan de leer van Bil'am [Bileam], die Balaq [Balak] leerde de kinderen Israëls een strik te spannen dat zij afgodenoffers zouden eten en hoereren.”

In het commentaar van de Studiebijbel op deze tekst lezen wij o.a.: *“Deze gemeente tolereert slechte mensen in haar midden. Bij de verwijzing naar Bileam moeten we in dit verband denken aan Num. 25:1-3 en 31:16. Hij was er de oorzaak van dat G'ds volk ontucht bedreef. Bileam is het prototype van de dwaalleraar die een compromis sluit met het heidendom: volgens hem kan men tegelijk G'd dienen én de afgoden. Met zijn 'leer' wordt dit compromis bedoeld, de vermenging van het geloof in Christus met heidense overtuigingen. Dit denken is een 'strik' voor de gemeente. Door het compromis van de leer van Bileam dreigt nu ook de gemeente in Pergamum tot afgoderij en immoraliteit te vervallen. De combinatie van afgoderij en immoraliteit is niet vreemd: tempels waren vaak plaatsen van gewijde prostitutie. De laatste woorden van het vers benoemen concreet wat Bileam het volk Israël adviseerde te doen, en wat ook in Pergamum gebeurt: afgodenvlees eten en ontucht plegen. In de gemeente van Pergamum vindt men dezelfde soort verleiding ('strik') als onder Israël in de woestijntijd. Afgodenoffers en ontucht zijn dingen die de gelovigen verboden zijn.”*

De leer van Bileam

In Openbaring 2:14 komen we dus voor het eerst de term 'de leer van Bileam' tegen. Wat deze leer inhoudt hebben we zojuist gelezen: hij leerde Israëls vijanden hoe zij de Israëlieten ten val konden brengen door hen te verleiden tot het deelnemen aan offerrituelen en het hoereren met heidense vrouwen. Dat was een bijzonder sluwe plan, want blijkbaar was Bil'am op de hoogte van het verbod dat de Eeuwige aan Zijn volk gegeven heeft om geen gemengde relaties aan te gaan met heidenen. Met betrekking tot de volken in het land, dat de Eeuwige de Israëlieten in bezit zal geven zei Hij nadrukkelijk: *“Neem u in acht, dat gij geen verbond sluit met de inwoners van het land, waarheen gij gaat, opdat zij niet tot een valstrik in uw midden worden! ... Sluit toch geen verbond met de inwoners van het land; wanneer zij hun goden overspelig nalopen en aan hun goden offeren, dan zouden zij u uitnodigen en gij zoudt van hun slachtoffer eten. Wanneer gij van hun dochters voor uw zonen neemt en zij haar goden overspelig nalopen, dan zouden zij tevens uw zonen tot overspelig nalopen van haar goden verleiden!”* (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 34:12 en 14-16). Moshe herhaalde dit verbod, toen hij geheel Israël samenriep om hen te waarschuwen voor de volken in het land, dat ze weldra binnen zouden trekken: *“Gij zult u met hen niet verzwageren; uw dochters zult gij aan hun zonen niet geven, noch hun dochters nemen voor uw zonen; want zij zouden uw zonen van Mij doen afwijken, zodat zij andere goden zouden dienen, en de toorn van de Eeuwige tegen u zou ontbranden en Hij u weldra zou verdelgen!”* (דְּוָרִים D'varim [Deuteronomium] 7:3-4). Vooral dat laatste heeft de leerlingen van Bil'am door de eeuwen heen bijzonder aangesproken, want als de Eeuwige zelf Zijn volk zou verdelgen, dan hoefden zij dat niet meer te doen. Het enige wat men moest doen was de Israëlieten ertoe over te halen, zich met hen te vermengen en zo was met 'de leer van Bileam' altijd succes verzekerd! Helaas bleek dat inderdaad maar al te vaak het geval te zijn geweest tot aan de gemeente te Pergamum in Openbaring 2:14 aan toe. Keer op keer ging Israël de fout in. Het begon al met de dochters van Moab en Midjan zoals we gelezen hebben, maar zodra ze het beloofde land in bezit genomen hadden, deden ze hetzelfde met de Kanaänietische volken: *“Zij namen zich hun dochters tot vrouw en gaven de eigen dochters aan hun zonen en dienden hun goden. De Israëlieten deden wat kwaad is in de ogen van de Eeuwige, zij vergaten de Eeuwige, hun G'd, en dienden de Ba'als en de Ashera's. Toen ontbrandde de toorn van de Eeuwige tegen Israël: Hij gaf hen over in de macht van Kushan Rish'atayim [Kusan-Risataim], koning van Mesopotamië, en de Israëlieten dienden Kushan Rish'atayim acht jaar!”* (שְׁפָתַיִם)

Shof'tim [Richteren] 3:6-8). De 'leer van Bileam' houdt dus de vermenging van het heilige, door G'd apart gezette volk in met de onheilige, onreine heidense volken en hun afgoderij. Het gaat Bil'am dus over de vermenging van heilig en onheilig, want de vermenging van Israëlieten met Moabieten en Midjanieten alsook hun verleiding tot de afgodendienst was de opzet van deze listige en sluwe tovenaars. Gezien het feit dat ook Yeshua in Openbaring 2:14 over 'de leer van Bileam' spreekt met betrekking tot de vermenging van heilig en onheilig, rein en onrein binnen de gemeente van Pergamum, en dit zo scherp veroordeelt, komen wij tot de conclusie, dat deze listige valstrik nog steeds zijn vernietigend werk doet. Daarom heeft ook Sha'ul [Paulus] met het oog hierop in 2 Korinthiërs 6:14-18 de vermenging van gelovigen met ongelovigen met nadruk verboden: *"Vormt geen ongelijk span met ongelovigen, want wat heeft gerechtigheid gemeen met wetteloosheid, of welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis? Welke overeenstemming is er tussen de Mashiah en Belial, of welk deel heeft een gelovige samen met een ongelovige? Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel G'ds met afgoden? Wij toch zijn de tempel van de levende G'd, gelijk G'd gesproken heeft: Ik zal onder hen wonen en wandelen, en Ik zal hun G'd zijn en zij zullen Mijn volk zijn. Daarom gaat weg uit hun midden en scheidt u af, spreekt de Eeuwige, en houdt niet vast aan het onreine en Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot Vader zijn en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Eeuwige, de Almachtige!"* G'ds volk is apart gezet, het is een afgezonderd volk en deze afzondering is ook nu nog steeds van kracht. Daarom mogen we niet gelijkvormig worden met de wereld, want er staat geschreven: *"Trouwelozen! Beseft u dan niet dat vriendschap met de wereld vijandschap jegens G'd betekent? Wie bevriend wil zijn met de wereld, maakt zich tot vijand van G'd!"* (יעקב Ya'aqov [Jacobus] 4:4, NBV). Ook staat er geschreven: *"Heb de wereld en wat in de wereld is niet lief! Als iemand de wereld liefheeft, is de liefde van de Vader niet in hem, want alles wat in de wereld is: zelfzuchtige begeerte, afgunstige inheligheid, pronkzucht, dat alles komt niet uit de Vader voort maar uit de wereld. De wereld met haar begeerte gaat voorbij, maar wie G'ds wil doet blijft tot in eeuwigheid!"* (יוחנן Yochanan alef [1 Johannes] 2:15-17, NBV). Wat is G'ds wil? De Tora! De 'leer van Bileam' houdt dus niet alleen in, de gelovigen te verlokken om geestelijke hoererij te plegen door vermenging van heidense en christelijke feesten en rituelen, maar op de eerste plaats om de gelovigen ervan te overtuigen, dat ze de Tora, G'ds Wet, niet meer hoeven na te leven. Er wordt hen wijsgemaakt dat ze rustig alles mogen eten wat G'd verboden heeft en dat ze ook de Shabat niet meer hoeven te houden, maar in plaats daarvan hun eredienst op de dag van de zonnegod mogen houden. En dan wordt Paulus erbij gehaald om te bewijzen dat de Wet niet meer van toepassing zou zijn, want hij schreef immers dat wij niet meer onder de Wet zijn, maar onder de genade. Velen trappen erin en ze denken echt, dat ze vrij zijn van de Wet, maar ze lezen niet, dat diezelfde Paulus ook geschreven heeft: *"Stellen wij dan door het geloof de Wet buiten werking? Volstrekt niet; veeleer bevestigen wij de Wet!"* (Romeinen 3:31) en: *"Kortom, de Wet zelf is heilig en de geboden zijn heilig, rechtvaardig en goed!"* (Romeinen 7:12, NBV). Trap dus niet in de valstrik die Bil'am voor u gespannen heeft! Houdt vast aan de zuivere bron, de Tora, en laat u niet van Yeshua wegtrekken door de leerlingen van Bil'am!

De leerlingen van Bil'am

In פירקי אבות Pir'qei Avot [Spreekwoorden der Vaders] 5:22 staat over de leerlingen van Bil'am het volgende geschreven: *"Wie de volgende drie eigenschappen heeft hoort tot de volgelingen van onze vader Av'raham en wie drie tegengestelde eigenschappen heeft is een volgeling van Bil'am, die slecht was. Wie een welwillende levensbeschouwing heeft, een nederig gemoed en een bescheiden natuur is een volgeling van onze vader Av'raham. Wie een kwaadaardige levensbeschouwing, een trots gemoed en een onbescheiden natuur heeft is een leerling van Bil'am, die slecht was. Wat is het verschil tussen de volgelingen van onze vader Av'raham en tussen de volgelingen van Bil'am, die slecht was? De volgelingen van Av'raham genieten in deze wereld en erven de wereld die komen zal, want er is gezegd: 'Om hen die Mij liefhebben iets wezenlijks achter te laten (de wereld die komen zal), en hun schatkamers maak Ik vol' (משלי Mish'lei [Spreekwoorden] 8:21). De leerlingen van Bil'am, die slecht was, erven Gehinom [de hel] en zinken weg in de onuitputtelijke diepte van vernietiging, want er is gezegd: 'En U, G'd, laat ze wegzinken in de onuitputtelijke diepte van vernietiging, de mensen die leven van doodslag en bedrog komen niet toe aan de helft van hun dagen, maar ik, ik vertrouw op U!"*

(תהלים Tehilim [Psalmen] 55:24).” De leerlingen van Bil'am brengen niet alleen zijn verfoeilijke leer in praktijk om de gelovigen tot geestelijke hoererij en afgoderij te verleiden, maar vertonen zelfs de karaktereigenschappen van hun leermeester. Evenals Bil'am zijn zij uit op winstbejag en eerbetoon! Ze zeggen namens G'd te spreken en doen heel gewichtig met allerlei visioenen en openbaringen, maar evenals hun leermeester gebruiken ze hun religieuze autoriteit voor hun eigen voordeel. In hun geestelijke hoogmoed noemen sommigen van hen zichzelf profeet of apostel, of laten zich zo noemen, want ze willen de schijn erop na houden boodschappers van de Allerhoogste te zijn, maar in werkelijkheid zijn ze met hun groot vertoon van opzienbarende genezingen en succespreken alleen maar zichzelf aan het verrijken. Een bediening die ook nog met allerlei wonderen en tekenen gepaard gaat, is immers al vanaf bijbelse tijden tot heden aan toe voor velen een lucratieve business. Sha'ul [Paulus] distantieerde zich van deze predikers en vergeleek hun zogenaamde bediening met die van de ware dienstknechten van haShem, die in opdracht van G'd en zich bewust van Zijn aanwezigheid in alle oprechtheid de blijde boodschap verkondigen. Hij schreef: *“Want wij zijn niet als zovelen, die winst maken uit het woord van G'd!”* (2 Korinthiërs 2:17, NBG). Nieuwe Bijbelvertaling: *“Wij zijn niet als zoveel anderen, die aan het Woord van G'd willen verdienen!”* Groot Nieuws Bijbel: *“Wij zijn niet als zoveel anderen die van G'ds Boodschap een handeltje maken!”* Het Boek: *“Wij doen dit werk in Christus met zuivere bedoelingen en niet zoals vele anderen, die G'ds Boodschap uitdragen om er zelf beter van te worden!”* In 1 Thessalonicenzen 2:5 schrijft hij iets soortgelijks: *“U weet dat we u nooit naar de mond hebben gepraat en dat onze woorden nooit een dekmantel voor hebzucht waren. G'd is onze getuige!”* (NBV). Het Boek: *“Zoals u weet, hebben wij niet geprobeerd u met vleierij voor ons te winnen. G'd weet dat wij niet deden alsof, om op die manier geld van u los te krijgen!”* Uit deze beide teksten blijkt, dat al vanaf de vroegste dagen van de Gemeente velen hun bediening gebruikten als een lucratieve bron van inkomsten. Zij zien de verkondiging van het Woord gewoon als een beroep en niet als een roeping. Het gevaar dat er voor hen in schuilt is, dat ze dan ook datgene moeten verkondigen, wat hun toehoorders graag willen horen, want ‘wiens brood men eet, diens taal men spreekt’, luidt een oude Nederlandse gezegde. In 2 Timotheüs 4:3 wordt dit al voorzeggd: *“Want er komt een tijd dat de mensen de heilzame leer niet meer verdragen, maar leraren om zich heen verzamelen die aan hun verlangens tegemoet komen en hun naar de mond praten!”* (NBV). Het Boek: *“Want er komt een tijd dat de mensen niet meer naar de waarheid willen luisteren, maar leraars zoeken die hun vertellen wat zij graag willen horen!”* En wat willen de mensen graag horen? Ze willen horen dat niets moet en alles mag! Vrijheid blijheid! Over deze dwaalleraars, die hun toehoorders vrijheid beloven en daarmee de ‘leer van Bileam’ toepassen, schrijft Petrus waarschuwend: *“Maar zoals er vroeger mensen waren die niet echt namens G'd spraken, zo zullen er ook onder u mensen komen, die dingen leren die niet waar zijn. Op een heel slimme manier vertellen zij leugens over G'd; zij willen zelfs niets meer weten van hun Meester, die hen heeft vrijgekocht. Maar daardoor hollen zij hun ondergang tegemoet. Zij zullen vele mensen zover weten te krijgen dat die er ook maar op los gaan leven. En het is hun schuld dat het leven met Christus belachelijk wordt gemaakt. Deze zogenaamde leraars zijn zo hebzuchtig, dat zij u van alles zullen wijsmaken om maar geld van u los te krijgen. Maar G'd heeft hen al veroordeeld en hun straf zal niet lang op zich laten wachten! ... Zij verleiden mensen, die niet zo vast in hun schoenen staan; hun hele leven wordt beheerst door de hebzucht, maar zij zullen niet aan de straf ontkomen. Zij zijn van de rechte weg afgedwaald en volgen het spoor van Bileam, de zoon van Beor, die het niet erg vond iets verkeerd te doen, zolang hij er maar voor betaald werd!”* (2 Petrus 2:1-3 en 14b-15, Het Boek). Ook Yehuda, een broer van Yeshua, waarschuwde de gelovigen voor de volgelingen van Bil'am die ongemerkt de gemeente waren binnengeslopen met het doel, de oren van hun toehoorders te strelen met de boodschap die ze graag wilden horen. Ik citeer wederom uit Het Boek: *“Ik roep u op te strijden voor het geloof, dat G'd aan Zijn volk gegeven heeft. Ik zeg dit omdat er onbetrouwbare mensen zijn binnengedrongen, die beweren dat wij er maar op los kunnen leven. Volgens hen is G'ds genade zo groot dat Hij alles door de vingers ziet. Het staat allang vast dat mensen die dit zeggen en toepassen, daarvoor veroordeeld zullen worden! ... Het ziet er heel slecht voor hen uit. Zij volgen het voorbeeld van Kaïn, die zijn broer vermoordde. Zij zijn net als Bileam, die voor geld alles wilde doen!”* (יהודה Yehuda [Judas] 1:3b-4a en 11a). - In het speciale themanummer ‘Jodendom/Christendom 2000’ van Israël Actueel van september 1999 schreef Dr. G.H. Cohen Stuart op pagina 55 in zijn artikel ‘Bekering als Christelijke Houding

tegenover Israël' over de leer van Bileam o.a.: "De Parasja Balak leidde me naar Openbaring 2. Het is niet de enige nieuwtestamentische waarschuwing tegen voorgangers 'naar de ordening van Bileam.' 2 Petrus 2:14 kent dwaalleraars die 'de weg opgaan van Bileam.' Judas 11 waarschuwt voor wie 'voor de verleiding van een Bileams-loon bezwijken zijn'. R.Travers Herford constateert, dat Bileam in de rabbijnse traditie een codenaam voor Jezus is. Bewijst dit schokkende feit een ingewortelde Joodse afkeer van christenen? Als je Numeri 22:1-25:9 samenleest met Judas, 2 Petrus en Openbaring, dringt zich de vraag op: 'Ben ik het, Heer, die U zó verraden heb?' Zijn wij volgelingen van Bileam geworden? In hoeverre hebben we als dienaren des Woords tot die rabbijnse beeldvorming bijgedragen door in - of liever met misbruik van - Jezus' naam te doen, waar deze nieuwtestamentische boeken voor waarschuwden? De geschiedenis toont dat we inderdaad tegenover Israël 2000 jaar lang Jezus' naam doorgaans te schande hebben gemaakt. Openbaring 2 stopt niet bij de kritiek op de volgelingen van Bileam. Er is een weg terug. Johannes roept in vers 16 met 'bekeer u dan' op tot bekering. Bekering is een fundamenteel Joods theologisch concept. Inzicht in bekering kan ons helpen uit deze neerwaartse spiraal van volgelingen van Bileam te komen." Op pagina 56 gaat Dr. Cohen Stuart daar nog nader op in: "Het gaat hier niet om Joden die zich zouden moeten bekeren. Wij, christenen, moeten ons bekeren, terugkeren naar G'ds weg. Jezus en de discipelen kenden geen 'nieuw' of 'tweede' testament. Hun Heilige Schrift bestond uit de boeken van het enige, door G'd nooit verbroken verbond. G'd vernieuwde en bekrachtigde het verbond met Zijn Volk. Het hart van hun Bijbel is de Tora, de boeken van Mozes. Daarin staat geschreven hoe G'd verwacht dat Israël zal leven binnen het verbond. De mens is niet onbekwaam, maar heeft de vrijheid te kiezen voor het leven naar G'ds levensregel. Jezus leefde uit en met de Tora. Het Vleesgeworden Woord nam G'ds Woord, de Tora volledig serieus, inclusief haaltjes, punten en komma's: 'Want voorwaar, Ik zeg u: eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de wet (Tora), eer alles zal zijn geschied' (Matth. 5:18). Wij, Zijn volgelingen, hebben wel meer laten vergaan dan één jota of tittel! Het eerste grote probleem voor de eerste gemeente was hoe de Tora geldt voor niet-Joodse leden van de gemeente. Eist de Tora dat ieder die tot geloof komt in Israëls G'd Jood wordt? De apostelsynode stelt vast dat Jood worden niet geëist kan en mag worden. Wel behoort ook voor alle niet-Joodse gemeenteleden de Tora het centrale gedeelte van de Schriften te zijn: 'Immers Mozes heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken, daar hij elke sabbat in de synagogen wordt voorgelezen' (Handelingen 15:21). Van de centrale plaats van de Tora is in het leven der gemeente weinig over gebleven. Het Oude Testament fungeert in liturgie en prediking hoogstens als kapstok of negatief voor de nieuwtestamentische preektekst. Op de weg terug zal de Tora centraal moeten staan. Handelingen 15 veronderstelt meeluisteren en meeleren met de synagoge. Dat vraagt om het besef dat we 'G'ds liefdesbrief aan Israël' over Israëls schouders meelesen. G'd heeft nooit Israëls erfgoed aan de kerk overgedragen. Israël heeft als zoon die bij vader thuis bleef het erfgoed bewaard en ontwikkeld. Echt meelesen en meeleven met de synagoge komt na het opstaan uit de onreinheid, varkensstal van de anti-joodse tradities. De voortgaande Joodse uitlegtraditie toont dat het beeld van Jezus vervormd blijft, zolang we de oude wegen van kerk en theologie blijven bewandelen. Was de waarschuwing voor dwaalleraars als Bileam in Judas en Openbaring tot dovemansoren gericht? ... Vaak blijken mensen die prachtige dingen schrijven over Joden en jodendom in de praktijk net zulke jodenhaters als Bileam. De bevindelijke Bileam had een intieme relatie met G'd. Vanaf hoge bergen neerziend op Israël sprak hij als niet-Jood dierbare woorden over Israël. In de vlakte afgedaald adviseerde hij Balak om Israël te verleiden met seks en feestgelag voor afgod Baäl Peor." Op pagina 57 betreft dr. Cohen Stuart, dat de band met het concrete Israël door de uitleg in het spoor van de vervangingstheologie in de kerk werd doorgesneden en hij schrijft verwijtend: "Het christendom heeft altijd neerbuigend gedaan over 'verblinde' Joden met hun 'blinde' gehoorzaamheid aan (zogenaamd in Christus) opgeheven ceremoniële wetten ... Dat G'ds Geest het woord van de Tora levend en begrijpelijk maakt, paste de kerk niet. Zo maakte ze G'ds wetgeving en G'ds Geest tot concurrenten ... De terugweg van de zelfgemaakte varkensstal naar het Huis des Vaders is lang. Door blijvend meelesen met de synagoge groeit respect voor de vakbekwaamheid, zorgvuldigheid en betrouwbaarheid van Joodse uitleggers. Door aan hun hand Tora en profeten mee te lezen wordt het Nieuwe Testament een vernieuwd boek: een diamant met ongekende facetten, verlost van de gedurende vele eeuwen ingeslopen

heidense invloeden.” Opmerkelijk harde, maar vooral ook duidelijke uitspraken en conclusies die men niet zou verwachten van een Ned. Hervormde predikant. Hij sluit op pagina 60 zijn artikel af met de woorden: “Op grond van eigen ervaring met het meelezen met de synagoge weet ik dat het anders kan. Het kan anders! Durven en willen we anders? Of zijn we (juist als dienaren des Woords) nog zo in de ban van Bileams bevindelijkheid en verlangen we net als hij ons gehoor te behagen - waardoor we vergeten te doen wat G'd vraagt, ons te bekeren?” Tot zover dr. Cohen Stuart. Zoals gezegd dateert dit artikel al uit 1999, maar de boodschap blijft actueel.

Conclusie

Samenvattend kunnen wij uit de Parasha Balaq de conclusie trekken, dat we uit het verhaal van Bil'am drie belangrijke lessen kunnen leren. Ten eerste blijkt uit het feit dat de Eeuwige keer op keer de vervloeking in een zegen heeft veranderd, dat geen mens op aarde en geen kracht in het universum bij machte is, het door haShem gezegende volk Israël te vervloeken, want de Eeuwige heeft tegen Av'ram [Abram] gezegd: “Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken!” (בראשית B'reshit [Genesis] 12:3). Daarom heeft Hij tegen Bil'am gezegd: “Gij zult dat volk niet vervloeken, want het is gezegend!” (במדבר B'mid'bar [Numeri] 22:12). Dit heeft Bil'am uiteindelijk blijikbaar heel goed begrepen, want hij sloot zijn derde orakelspreuk in hoofdstuk 24 vers 9 af met de woorden: “Gezegend is ieder die u zegent, Israël, vervloekt zijn zij die u vervloeken!” (Het Boek). Groot Nieuws Bijbel: “Wie Israël zegent, wordt zelf gezegend, wie het vervloekt, vervloekt zichzelf!” Ik hoop, dat deze woorden ook tot de politieke leiders in de hele wereld zullen doordringen, want hun houding ten opzichte van Israël bepaalt hun eigen bestemming en het verdere lot van hun land en volk dat ze vertegenwoordigen. Ten tweede moeten we ervoor waken dat we niet in de valstrik lopen, die Bil'am voor ons gespannen heeft en ons er niet tot ontrouw aan de Eeuwige laten verleiden. We moeten vasthouden aan de Tora en aan ons geloof in Yeshua. Als we één van beiden loslaten, heeft Bil'am zijn doel bereikt! Ten derde moeten we alert zijn voor dwaalleraars die zowel in de christelijke kerken en gemeenten alsook in de messiaanse beweging infiltreren met het doel, de gelovigen ertoe te verleiden om twee heren te dienen. Kijk uit voor de samen-op-weg-gedachte! Laten we ons de woorden van Yeshua ter harte nemen, die gezegd heeft: “Wacht u voor de valse profeten, die in schapevacht tot u komen, maar van binnen zijn zij roofgierige wolven. Aan hun vruchten zult gij hen kennen: men leest toch geen druiven van dorens of vijgen van distels? Zo brengt iedere goede boom goede vruchten voort, maar de slechte boom brengt slechte vruchten voort. Een goede boom kan geen slechte vruchten dragen, of een slechte boom goede vruchten dragen. Iedere boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. Zo zult gij hen dan aan hun vruchten kennen. Niet een ieder, die tot Mij zegt: Here, Here, zal het Koninkrijk der hemelen binnengaan, maar wie doet de wil Mijns Vaders, die in de hemelen is. Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Here, Here, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd en in uw naam boze geesten uitgedreven en in uw naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij werkers der wetteloosheid!” (מתתיהו Matit'yahu [Mattheüs] 7:15-23). Pas op voor de volgelingen van Bil'am, die in schaapskleren op u afkomen. Laat u door hen niet wijsmaken dat de Tora afgeschaft is en dat u G'ds geboden en inzettingen niet meer hoeft na te leven. Trap er niet in! Laat u ook niet verleiden, Yeshua los te laten, want Hij alleen is de Weg, de Waarheid en het leven! Niemand komt tot de Vader dan door Hem alleen! En laat u ook niet verleiden om een negatieve houding tegenover Israël aan te nemen, want alleen wie Israël zegent, zal zelf gezegend worden! Ik wil deze studiereeks derhalve met de prachtige woorden van Bil'am uit במדבר B'mid'bar [Numeri] 24:5 afsluiten:

מה־טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל:

Ma tovu ohaleicha Ya'aqov, mish'k'noteicha Yis'ra'el!

Hoe goed zijn uw tenten, Jakob, uw woningen, Israël! Amen!